

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10.02.2016, sp. zn. 25 Cdo 1954/2015, ECLI:CZ:NS:2016:25.CDO.1954.2015.1

Číslo: 54/2017

Právní věta: Upravil-li soud ve výroku rozsudku žalobní požadavek na uvedení věci do předešlého stavu tak, že stanovený rozsah prací nepostačuje k obnovení předchozího stavu, rozhodl v rozporu s § 153 o. s. ř. o jiném plnění.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 10.02.2016

Spisová značka: 25 Cdo 1954/2015

Číslo rozhodnutí: 54

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Náhrada škody

Předpisy: § 153 odst. 2 o. s. ř.

§ 420 obč. zák.

§ 442 odst. 2 obč. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání žalobce zrušil rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 24. 6. 2014, sp. zn. 35 Co 843/2013, ve výrocích I, II a IV a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud v Jablonci nad Nisou rozsudkem ze dne 11. 9. 2013, č. j. 12 C 236/2007-216, uložil žalovaným 1) a 2) povinnost společně a nerozdílně uvést do původního stavu 3 vsakovací jímky a rozbočovací šachtu biologického septiku SM8 na pozemku parc. č. 1492/14 v k. ú. T. tak, aby to odpovídalo projektové dokumentaci, která je nedílnou součástí rozsudku, a to do tří měsíců od právní moci rozsudku, a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že žalobce je od roku 1994 vlastníkem domu, k němuž patřily 3 vsakovací jímky a rozbočovací šachta biologického septiku SM8, jež se nacházely na pozemku ve vlastnictví žalovaných 1) a 2). Jejich právní předchůdce 26. 4. 2006 vybagroval 3 vsakovací jímky - betonové skruže a betonové poklopy odstranil. Soud vázán právním názorem vysloveným ve zrušujícím usnesení odvolacího soudu ze dne 23. 10. 2012, č. j. 35 Co 370/2012-170, že biologický septik je příslušenstvím žalobcova domu, vzal za prokázané, že stav septiku před poškozením odpovídal projektové dokumentaci předložené žalobcem a že obnovení

jímek nemá negativní vliv na životní prostředí. Dospěl k závěru, že právní předchůdce žalovaných 1) a 2) porušil prevenční povinnost podle § 415 obč. zák., čímž žalobci vznikla škoda, kterou je možné a účelné nahradit uvedením do předešlého stavu, neboť o to žalobce požádal a nebrání tomu žádná objektivní překážka.

2. K odvolání všech účastníků řízení Krajský soud v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci rozsudkem ze dne 24. 6. 2014, č. j. 35 Co 843/2013-250, rozsudek soudu prvního stupně ve vyhovujícím výroku potvrdil v tom rozsahu, že žalované 1) a 2) jsou povinny provést osazení betonových skruží určitých rozměrů a další ve výroku uvedené konkrétní práce s tím související, ohledně požadovaných dalších prací žalobu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Na předchozí výzvu odvolacího soudu, aby žalobce upřesnil žalobu vzhledem k požadavku vodoprávního úřadu, žalobce popsal jednotlivé konkrétní činnosti, jejichž provedení odpovídá projektové dokumentaci. Odvolací soud při svém rozhodnutí vycházel ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně ohledně odstranění betonových skruží a poklopů předchozím vlastníkem pozemku, jehož právními nástupci jsou žalované 1) a 2), shodně s ním dovodil, že žalobce má právo na náhradu škody dle § 415 a § 420 obč. zák., neboť bez septiku nemůže jeho dům řádně fungovat, uvedení do původního stavu je možné a účelné, není v rozporu se správními předpisy a stav septiku před poškozením v zásadě odpovídá projektové dokumentaci, která je součástí rozsudku soudu prvního stupně. Dovodil dále, že při uvedení septiku do původního stavu nemusí být postupováno přesně podle projektové dokumentace, ale postačí uvedení stavby do funkčního provozu, což upřesňují požadavky uvedené ve zprávě vodoprávního úřadu z 18. 4. 2013, v níž je popsán postačující rozsah obnovy septiku. Proto rozsudek soudu prvního stupně potvrdil s upřesněním, jaké konkrétní práce v rozsahu popsaném ve zprávě vodoprávního úřadu mají první dvě žalované provést, a ohledně dalších prací nad tento rámec žalobu zamítl s tím, že žalobce se může dožadovat pouze toho, aby byl zajištěn funkční stav septiku.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Tento rozsudek napadl žalobce dovoláním, a to výroků ve vztahu k žalovaným 1) a 2). Namítá, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci, neboť odvolací soud se odchýlil od ustálené praxe dovolacího soudu, který běžně akceptoval rozhodnutí, jejichž součástí byla projektová dokumentace. Nesouhlasí s názorem odvolacího soudu, že by požadoval provedení nějakých dalších prací, neboť v jeho podání ze dne 5. 6. 2014 se jedná pouze o převod projektové dokumentace z výkresů do slovní podoby. Zmenšení vsakovací plochy jímek oproti projektové dokumentaci znamená snížení kapacity septiku, a tím i snížení ubytovací kapacity jeho nemovitosti. Výrok odvolacího soudu odpovídá jímcem pro rodinný domek se 4 osobami, kdežto stav před poškozením umožňoval ubytování 50 osob. Poukazuje na obsah zprávy vodoprávního úřadu a na výpovědi slyšených svědků, z nichž vyplývá, že pokud by byl septik obnoven podle projektové dokumentace, bylo by dílo plně funkční a v souladu i se správními předpisy, a přestože účastníci řízení byli srozuměni s tím, že uvedení stavby do původního stavu proběhne podle původní projektové dokumentace, odvolací soud tuto část rozsudku nahradil popisem stavebních prací, které ovšem neodpovídají projektové dokumentaci a činí jeho rozsudek nesrozumitelným. Za nesprávný považuje názor odvolacího soudu, že při uvedení septiku do původního stavu nemusí být postupováno podle projektové dokumentace, ale podle požadavků vodoprávního úřadu, přičemž zpráva vodoprávního úřadu neobsahuje žádný požadavek a projektovou dokumentaci nijak nezpochybňuje. Navrhl, aby dovolací soud změnil rozsudek odvolacího soudu tak, že rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o věci samé se potvrzuje, a změnil jej ve výroku o náhradě nákladů řízení a o soudním poplatku.

4. Žalované ve svém vyjádření k dovolání uvedly, že dovolatel neprecizoval judikaturu Nejvyššího soudu, s níž je rozhodnutí odvolacího soudu v rozporu. Navrhly, aby dovolací soud dovolání odmítl a žalovaným přiznal náhradu nákladů dovolacího řízení.

III. Přípustnost dovolání

5. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou – účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.) zastoupeným advokátem (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.), dospěl k závěru, že dovolání je podle § 237 o. s. ř. přípustné pro řešení otázky rozsahu povinnosti škůdce uvést věc do předešlého stavu, jež na obdobném skutkovém základě nebyla v rozhodovací praxi dovolacího soudu zatím řešena.

IV. Důvodnost dovolání

6. Dovoláním napadené rozhodnutí bylo vydáno 24. 6. 2014, dovolací soud proto rozhodoval o dovolání podle občanského soudního řádu ve znění účinném od 1. 1. 2013 (čl. II bod 1. a 7. zákona č. 404/2012 Sb.).

7. Vzhledem k § 3079 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, účinného od 1. 1. 2014, se právo na náhradu škody v dané věci posuzuje podle dosavadních právních předpisů, tj. podle zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „obč. zák.“).

8. Podle § 442 odst. 2 obč. zák., škoda se hradí v penězích; požádá-li však o to poškozený a je-li to možné a účelné, hradí se škoda uvedením do předešlého stavu.

9. Tzv. naturální restituce je podmíněna jednak žádostí poškozeného, jednak tím, že tento způsob náhrady je možný a účelný. Účelnost se posuzuje z hlediska hospodárnosti, možnost pak představuje kategorii objektivní, která je vyloučena tam, kde uvedení do předešlého stavu brání překážka objektivní povahy (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2007, sp. zn. [25 Cdo 2032/2005](#), uveřejněný v Souboru civilních rozhodnutí NS ČR – C. H. Beck pod C 5251).

10. Za situace, že stav, k němuž má být věc navracena, je zjištěn (důkazní břemeno v tomto směru tíží žalobce), lze posoudit, zda a případně která v žalobě specifikovaná opatření (a v jakém rozsahu) jsou k tomu způsobitelným prostředkem, tj. zda skutečně směřují k uvedení nemovitostí do stavu před vznikem jejich poškození.

11. Jak vyplývá ze zjištěného skutkového stavu, stav biologického septiku v době před poškozením je zachycen v projektové dokumentaci připojené k rozsudku soudu prvního stupně, přičemž podle závěrů soudů obou stupňů obnovení tohoto stavu bylo shledáno účelným i možným. Septik byl poškozen tak, že byly odstraněny betonové skruže a poklopy všech tří vsakovacích jímek včetně rozbočovací šachty a došlo k jejich zasypaní. Odvolací soud rozhodl o povinnosti k obnovení původního stavu pouze v rozsahu, aby stav jímek vyhovoval minimálním požadavkům uvedeným ve zprávě vodoprávního úřadu. Jestliže však zpráva vodoprávního úřadu stanoví menší hloubku jímek, než byla jejich původní hloubka podle projektové dokumentace, a provedení některých dalších prací, pokud jsou nutné k obnovení předešlého stavu septiku, vůbec neřeší (např. napojení jímek na kanalizační potrubí, oprava rozbočovací šachty a přiklopení jímek poklopy apod.), není správný právní názor odvolacího soudu, že provedením pouze takto vymezených prací by došlo k uvedení septiku do předešlého stavu.

12. Podle § 153 odst. 2 o. s. ř. soud může překročit návrhy účastníků a přisoudit něco jiného nebo více, než čeho se domáhají, jen tehdy, jestliže řízení bylo možno zahájit i bez návrhu nebo jestliže z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky.

13. Judikatura dovolacího soudu je ustálena v názoru, že je-li žalobní petit přesný, určitý a

srozumitelný, soud neporuší § 155 odst. 1 o. s. ř. ani jiné zákonné ustanovení, jestliže použitím jiných slov vyjádří ve výroku rozhodnutí stejná práva a povinnosti, kterých se žalobce domáhal. Pouze soud totiž rozhoduje, jak bude formulován výrok jeho rozhodnutí; doslovným návrhem žalobce na znění výroku není vázán, avšak musí dbát, aby jeho výrok vyjadřoval (z obsahového hlediska) to, čeho se žalobce žalobou domáhal; překročit žalobu a přisoudit něco jiného nebo více, než čeho se žalobce domáhal, může jen tehdy, jestliže řízení bylo možné zahájit i bez návrhu nebo jestliže z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky - § 153 odst. 2 o. s. ř. (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 8. 2003, sp. zn. [21 Cdo 909/2003](#), rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 5. 2006, sp. zn. [22 Cdo 659/2005](#)).

14. Žalobce požadoval uvést stavbu septiku do stavu před jeho zničením, nikoliv jen zajistit jeho minimální funkčnost, v žalobě i v jejím upřesnění ze dne 5. 6. 2014 přesně vymezil rozsah prací, jejichž provedení považoval k tomu za potřebné, výrok rozsudku odvolacího soudu však neodpovídá žalobnímu petitu a nejedná se ani o pouhou jinou formulaci oproti petitu ani o částečné vyhovění žalobě, nýbrž se jedná o jiný obsah uložené povinnosti žalovaným 1) a 2), tedy o přisouzení jiného než žalobou požadovaného plnění, aniž však pro to byly splněny podmínky uvedené v § 153 odst. 2 o. s. ř. Pokud provedení prací v rozsahu vymezeném ve výroku rozsudku odvolacího soudu nepostačuje k obnovení stavu septiku (z hlediska jeho funkčnosti i stavebně technického provedení) tak, aby odpovídal jeho stavu před poškozením, nejde o náhradu škody uvedením do předešlého stavu (§ 442 obč. zák.), nýbrž o přisouzení jiného plnění. Vzhledem k tomu, že v dané věci nelze řízení zahájit bez návrhu a ani z právního předpisu nevyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky, nemůže soud přisoudit něco jiného, než čeho se žalobce domáhá (§ 153 o. s. ř.). Pokud by však určité okolnosti bránily obnovení předešlého stavu věci zničené či poškozené, např. nevhodnost takového opatření, pak by nebylo možno přiznat žalobci právo na náhradu škody tímto způsobem. Jiná situace by byla v případě, že by naturální restituce byla možná i účelná, avšak rozsah požadovaných prací či úkonů by přesahoval rámec potřebný k obnově původního stavu.

15. S ohledem na shora uvedené byl naplněn dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř., neboť odvolací soud při posuzování rozsahu povinnosti uvést věc do předešlého stavu vycházel z nesprávného právního názoru.

16. Protože rozsudek odvolacího soudu není správný, Nejvyšší soud jej zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 a 2 o. s. ř.).